

Петдесятното движение

Съдържание

Въведение.....	1
Духовните дарби сред християните през I и II век.....	2
Тертулиан - радетел за духовните дарби.....	3
Монтанисти - най-голямото петдесятно движение през II и III век	4
Новационисти - всеотдайна борба за чистотата на вярата	6
Единството на Духа и закона в ранните петдесятни движения	7
Средните векове	9
Реформацията	9
Едуард Ирвинг: голямо петдесятно съживление през XIX век	11
Чарлз Парам: раждане на съвременното петдесятно движение.....	12

Въведение

Днес много вярващи хора смятат, че кръщението със Святия Дух няма никакви външни белези, а само очиства душата и дава освещение. Дарбите говорене на езици и пророчества се смятат за отминали след времето на апостолите. И така петдесятното движение се смята за прекъснато от тогава до XX век. Дали това е библейската и историческата истина?

Ако изследваме внимателно оригиналните източници, ще открием, че дарбите на езици и пророчества са постоянен спътник не само на апостолската църква, но на християнските църкви най-малко до III век след Христа. А възраждането на тези дарби започва не през XX век, а от времето на Реформацията. Какви са били петдесятните движения в новозаветното време, и за какво са се борили те?

Нека първо се обърнем към Библията - според Библията, кръщението със Святия Дух се получава винаги заедно с външен белег - дара на говорене на езици:

"И те всички се изпълниха със Святия Дух, и почнаха да говорят чужди езици според както Духът им даваше способност да говорят." (Деяния 2:4).

Това беше денят на петдесятницата - затова и християнските движения, получаващи кръщение със Святия Дух с Неговия белег на езиците, се наричат петдесятни движения.

Белегът на кръщението съпровожда и получаването на Духа от вярващите в Кесария, Ефес и Коринт:

"И обрязаните вярващи, дошли с Петра, се смаяха за дето дара, Святия Дух, се изля и на езичниците; защото ги чуваха да говорят езици и да величаят Бога." (Деяния 10:45)

"И като положи Павел ръце на тях, Святия Дух дойде на тях, и говореха езици и пророкуваха." (Деяния 19:6)

"Благодаря Богу, че аз говоря повече езици от всички ви." (1 Коринтяни 14:18).

Дарът на езиците е жива връзка с Бога чрез Святия Дух:

"Защото който говори на език не говори на човеци, а на Бога, защото никой не разбира, понеже с духа си той говори тайни." (1 Коринтяни 14:2)

През първите три века след Христа дарбите на Духа с белега на езиците са широко разпространени сред последователите на Христа.

Духовните дарби сред християните през I и II век

Известните автори от първи и втори век вярват в кръщението със Святия Дух с белега на езиците и духовните дарби, и свидетелстват, че те съществуват в тяхното време.

Около 80 г. Климент Римски пише до коринтяните:

"По такъв начин на вас е подарен дълбок и изобилен мир, и вие имате непрестанно желание да вършите добро, докато Святия Дух се излива в пълнота върху всички вас." [The First Epistle of Clement to the Corinthians](#)

Около 90 г. Игнаций от Антиохия пише до Поликарп:

"А по отношение на това, което е невидимо, моли се Бог да ти го открие, за да не ти липсва нищо, но да ти даде в изобилие всяка духовна дарба." [The Epistle of Ignatius to Polycarp](#)

Около 160 г. Юстин пише в своето съчинение "Диалог":

"Пророческият дар остава с нас и досега."

"Сега сред нас има жени и мъже, притежаващи дарбите на Божия Дух." [Justin, Dialogue](#)

Около 190 г. Иринеи, епископ на галската църква в Лион, пише в своя петтомен труд "Срещу ересите":

"Затова апостолът заявява: "Ние говорим мъдрост сред тези, които са съвършени", като нарича "съвършени" тези, които са приели Божия Дух, и които чрез Божия Дух говорят на всякакви езици, както и самият той. Подобно чуваме и много братя в църквата, които имат пророчески дарби, говорят чрез Духа на всякакви езици, за обща полза осветяват скритите неща в човека и обявяват Божиите тайни." [Irenaeus, Against Heresies, Book V](#)

Тези отделни свидетелства подчертават петдесетния характер на ранните християнски църкви през първите два века. През втори и трети век със стремежа си към запазване на живата вяра в Христа особено се откроява реформаторското петдесетно движение на монтанистите. Един от неговите последователи, пламенен радетел за възраждане на духовните дарби и чистотата на вярата, е талантливият християнски писател Тертулиан.

Тертулиан - радетел за духовните дарби

Тертулиан живее през II век (около 160 - 220) в древния град Картаген, Северна Африка, днес на територията на Тунис. Изключително ценен сайт за Тертулиан е [The Tertullian Home Page](#), където могат да се четат и всичките му запазени произведения. След като получава отлично образование, той работи като адвокат. Тертулиан често посещава гладиаторските зрелища, където гладиаторите се бият до смъртта на единия от тях, а престъпниците са изяждани живи от зверовете за забавление на зрителите. Решаващо за по-нататъшния му живот е изумителното впечатление, което остава у него, когато вижда на арената християни. Той е поразен от смелостта, с която християните посрещат смъртта, и започва да се интересува от тяхното учение. Така самият той става християнин и до края на живота си посвещава целия си талант в защита на Христовото учение. През 208 г., около 48 годишен, Тертулиан се присъединява към монтанистите.

Тертулиан е ревностен радетел за духовните дарби като плод на кръщението със Святия Дух, както се вижда от неговото съчинение "Против Маркион" - напълно запазено до сега. Четвърта и пета книга от произведението са написани между около 215 г., след присъединяването му към монтанистите. В книга 5, глава 12, той пламенно защитава апостолското учение за духовните дарби и се противопоставя на твърденията на Маркион, че дарбите не се дават от Христа, а от друг "бог":

"И така, относно духовните дарби трябва да отбележа, че те са обещани от Създателя чрез Христа; и мисля, че от това можем да направим правилния извод, че даването на дарба не е дело на друг бог различен от Този, Който е дал обещанието." [Tertullian, Against Marcion, Book 5, Chapter 12](#)

Като неразделна част от деветте дарби авторът утвърждава дара на езиците, който Маркион също приписва на друга сила. Във връзка с думите на апостол Павел към коринтяните "В закона е писано: Наистина, с гъгниви устни и с друг език ще говори на тия люде" (1 Коринтяни 14:21 - Исаия 28:11), Тертулиан отбелязва:

"Като споменава "в закона е писано", че Създателят ще говори с други езици и други устни, той наистина утвърждава дара на езиците; немислимо е с това той да казва, че този дар се дава от друг бог." [Пак там](#)

Тертулиан свидетелства за разпространението на духовните дарби, включително и езиците, сред християните от неговото време (през 200 г. той е избран за презвитер в картагенската църква):

"Нека Маркион да покаже дали неговия бог дава дарби на пророци, които говорят не по човешки ум, а чрез Божия Дух, които не само предсказват идещи събития, но и изявяват тайните на сърцето; нека тълкувайки езици да изяви псалом, видение или молитва чрез Духа, в екстаз или в изстъпление. Всички тези знаци, без някакъв проблем, съществуват от моя страна и са съгласни с правилата, реда и заповедите, установени от Създателя." [Пак там](#)

Тертулиан дълбоко се възмущава от римските католически водачи, които проповядват, че римският епископ бил имал право да прощава почти всички грехове, включително на блудници и прелюбодейци, и да ги освобождава от вината им. Реформаторът защитава библейската истина по тези въпроси в своето съчинение "За скромността" ([Tertullian, "On Modesty"](#)), в което се противопоставя на зараждащото се папство. В глава 21-ва Тертулиан посочва, че църквата не е сбор от епископи, и че правото за прощаване на грехове е само на Бога. Затова мнозина го наричат "първият протестант".

През 494 г. папа Геласий I осъжда неговите произведения в [Decretum Gelasianum](#). Въпреки това папизмът широко използва негови съчинения от преди обръщането му към монтанистите, за да обосновава католическите доктрини.

Монтанисти - най-голямото петдесятно движение през II и III век

Когато през втори век броят на християните неимоверно се увеличава, огънят, поверен на църквата, започва да гори по-слабо. Езическите учения на гностиците и Маркион загубват позиции, но превръщането на официалната църква в земна институция води до морално отпускане. По време на гоненията мнозина християни започват да отстъпват от упованието си на Бога, като се освобождават от затвор и мъченическа смърт чрез откупуване с пари. В тази обстановка Бог повдига смели реформатори, които се борят за по-висока нравственост и възраждане на духовните дарби. Едни от тези реформатори са последователите на петдесятното движение на монтанистите.

Сведенията за тях, които са достигнали до наши дни, не са много. Повечето са писани от многобройните им врагове в официалните църкви, и са изкривени поради неимоверната им омраза към движението. За съжаление, основното съчинение на Тертулиан за монтанистите "Седем книги против църквата в защита на монтанизма" е загубено.

Движението възниква в град Фригия, Мала Азия, около 150-170 г. През 173 г. е широко разпространено и е осъдено от тогавашния римски епископ. Един от първите му вдъхновители е обикновеният християнин Монтан, който има пророческа дарба. По неговото име движението е наречено "монтанисти". Дори и враговете му признават, че в пророчествата дадени чрез него няма противоречия с Библията.

Пророчествата и виденията са често срещани сред тези горещо вярващи хора, както свидетелства Тертулиан в "Трактат за душата":

"След като признаваме духовните дарби, ние имаме право да получим и пророческия дар, дори и след Йоана. Сред нас има една сестра, която бе удостоена с различни дарби на откровения в Духа чрез видения, които тя получава по време на святите служения на църквата в Господния ден. Тя говори с ангели, а понякога и с Бога, чува и вижда тайни разговори, разбира какво има в сърцето на някои хора, и предлага лек за тези, които имат нужда." [Tertullian, A Treatise on the Soul](#)

Служенията на монтанистите са с апостолска простота - четене и проповядване на словото, духовни песни и молитви. Тертулиан продължава:

"По време на четенето на Библията, пеенето на псалми, проповядването на словото, по време на молитва - при всички тези духовни служения ѝ се случва да вижда видения." [Пак там](#)

Запазени са частични фрагменти от пророчества на монтанисти, които са цитирани в произведенията на Тертулиан и други автори - например това, в което Бог увещава Своите последователи да не се страхуват от мъченическата смърт:

"Ако сте изложени на презрение пред хората, то е за ваше добро; защото който не е изложен на презрение пред хората, ще бъде изложен на презрение пред Бога. Не се срамувайте, че правдата ви извежда пред погледа на хората; защо се срамувате от това, че придобивате слава?"

"Не предпочитайте да умрете на семейните си легла, при нещастен случай или да угаснете болни от треска, но да умрете от мъченическа смърт, за да прославите Този, Който пострада за вас." [Tertullian, On running away from persecution](#)

Движението се разпространява бързо и печели много привърженици сред народа. В края на II век то вече е разпространено в Мала Азия, Сирия, Египет, Тракия, Рим, Галия и Северна Африка. Самият Иринеи, надзирател на галската църква в Лион, има приятелски отношения с монтанистите. Никъде в своето известно съчинение "Против ересите" той не обвинява монтанистите.

През 197 г. римският епископ Виктор приема пророчествата на монтанистите и решава да даде свобода за духовните дарби в римската църква, но злонамереният изповедник Праксеас, който има влияние върху него, го разубеждава:

"По това време епископа на Рим се канеше да приеме пророчествата на Монтан, Прискила и Максимила и в резултат на това предложи мир на църквите в Азия и Фригия. Но този човек, като прибегна до измислени твърдения за самите пророци и техните църкви и наблегна на решенията на предишните епископи, го принуди да върне мирните писма и да се откаже от планове си за приемане на духовните дарби." [Tertullian, "Against Praxeas"](#)

Така повечето официални църкви отхвърлят пророчествата и започват да преследват монтанистите. По този повод, през 1858 г. в своя труд "История на християнската църква" известният швейцарски историк Филип Шаф отбелязва:

"На първо място монтанизмът се стремеше към задължително продължаване на свръхестествените дарби на апостолската църква, които постепенно изчезнаха, когато християнството се установи в обществото, и неговият свръхестествен принцип беше принизен към земното." [Philip Schaff, History of the Christian Church, Chapter 10](#)

През IV и V век преследванията срещу монтанистите продължават (виж [Montanism: Heresy or Helthy Revival](#)). Закони срещу тях издават императорите католици Константин, Юстиниан и Онорий на запад, Аркадий и Теодосий на изток. В закона на император Онорий от 407 г. се постановява:

"Монтанистите нямат право да завещават в наследство имоти и дарения, нито имат правото да купуват или продават, нито да сключват каквито и да било договори. Техните молитвени домове се конфискуват, а собствениците на помещения, в които са били свиквани събрания, се изпращат на заточение."

(Vidi Codex Theodosianus, в Мирко Голубич, История на християнската църква.)

Хърватският историк Мирко Голубич отбелязва: "Въпреки тези гонения, монтанистите се срещат на изток и запад до IX век. След това те се вливат в новите евангелски движения, които Бог въздига на своето време, за да проведат делото на Реформацията. Наследници на монтанистите стават новационистите, донатистите, катарите, валдензите, анабаптистите, квакерите, цинцендорфианците."

(Мирко Голубич, История на християнската църква.)

Примерът на монтанистите издържа изпитанието на времето - той преминава през вековете и оставя своята следа в съвременната история. Те са пример и за основателя на методисткото движение Джон Уесли. През 1750 г. в своята книга "Journal" той отбелязва, че монтанистите са "истински библейски християни" (John Wesley, Journal of John Wesley, 8 vols., III, August 15, 1750, 490). Уесли се възхищава от стремежа на тези ранни християни към свят живот:

"Истинното свидетелство против повсеместната поквара на християните предизвиква врява против Монтан и против самия Тертулиан, след като той се убеждава, че свидетелството на Монтан е истина. А що се отнася до обвиненията към

Монтан в ерес, не е трудно да установим какви са те. Най-голямата му ерес според мен е настояването му, че без вътрешна и външна святост никой няма да види Бога." [John Wesley, The Mystery of Iniquity, Sermon 61](#)

Новационисти - всеотдайна борба за чистотата на вярата

Всеотдайността на Тертулиан и монтанистите за истината не остават без отзвук и в самата римска църква, която по това време си прикачва името "католическа". В средата на III век сред римските християни Бог подбужда петдесетно реформаторско движение за възвръщане на апостолската чистота на вярата. Първи негов ръководител е Новациан. Новационистите приемат духовните дарби, езиците и кръщението със Святия Дух, както става ясно от известния трактат на Новациан "За Троицата", написан през 257 г. В 29-та глава на съчинението авторът разглежда приемането на Святия Дух и духовните дарби като неразделна част от Христовото учение:

"Освен всичко това, разумът и авторитетът на вярата в думите на Бога и Писанията ни увещават да вярваме и в Святия Дух, обещан на църквата и даден в определеното време. Защото Той беше обещан чрез пророк Йоил, но даден от Христа." [Novatian, The Trinity](#)

Новациан подчертава, че Святия Дух е най-мощното оръжие на християните срещу силите на този свят:

"И те са укрепени заради Божието име да не се страхуват нито от затвор, нито от вериги, и дори стъпкаха под краката си най-мощните сили на този свят и неговите мъчения, защото от този момент нататък са въоръжени и укрепени със същия Дух и с духовните дарби, които същият Дух разпределя и дарява на църквата - невяста на Христа - като нейни украшения. Той поставя пророци в църквата, наставя учителите, направлява езиците, дава сили и изцеления, върши чудесни дела, дава способност за различаване на духовете, сила за управление, съветва, разпределя всички останали духовни дарби. Така прави Божията църква единна и съвършена, навсякъде и във всичко." [Пак там](#)

Бог подбужда новационистите на борба срещу светския дух, който безпрепятствено нахлува в църквата, за да изопачи Христовото учение. Достоверни сведения за тях можем да почерпим от византийския историк Сократ, който живее през V век в Константинопол. Неговият огромен труд "История на църквата" в 7 тома е "изключителен по своята обективност, връзка с оригинални източници (например решения на събори, константинополски хроники, писма на царе и епископи), и безпристрастно описание на ересите". [Colombia Encyclopedia, Sixth Edition, 2001](#)

Новациан живее през II век. Приема водно кръщение в момент, когато е тежко болен. Избран е за презвитер в една от общностите на римските християни. По това време император Деций започва жестоки гонения на християните, като ги поставя пред избора или да се отрекат от вярата като принесат жертва на идолите, или да бъдат подложени на мъчения и смърт. В църквите се поставя остро въпроса дали да се приемат отново хората, които са се отрекли от вярата по време на гоненията. Мнозинството църковни водачи настояват те да бъдат приети и през 251 г. избират за римски епископ Корнелий, който споделя техните виждания. Както разказва Сократ, Новациан не е съгласен с компромисите и повежда борба за опазване чистотата на църквата:

"Новациан - презвитер в римската църква - напусна църквата, защото епископът Корнелий приемаше в общение вярващи принесли жертва на идолите при гоненията на император Деций. След оттеглянето му, онези епископи, които споделяха неговата позиция, го избраха за епископ и той написа писма до всички църкви "да не допускат до святи тайнства тези, които са жертвали на идолите, а да ги увещават към покаяние и да оставят тяхното престъпление да бъде простено от Бога, Който има власт да прости целия грях". [Socrates Scholasticus, Ecclesiastical History, Book 4, chapter 28](#)

Новациан заплаща с живота си за проповядването на Христовото учение:

"По-късно самият той претърпя мъченическа смърт при управлението на Валериан, по време на гонението, което той повдигна срещу християните." [Пак там](#)

Реформаторското движение се разпространява на изток и запад и има свои ръководители в Рим, Константинопол и много други градове. Водачите на новационистите живеят скромен живот, но на особена почит са техните председатели в Константинопол:

"Агелий - този, който председателствал техните църкви от времето на Константин, водел апостолски живот: винаги ходел бос и нямал друго освен едно палто, според заповедта на евангелието." [Пак там, глава 9](#)

Водачите на римската църква започват да преследват новационистите като затварят сградите, където те се събират, а около 430 г. папа Целестин I ги изгонва от Рим. Както е видно от съчиненията на Евлогий, движението продължава да съществува поне до VII век, а според някои изследователи се влива и в редиците на Реформацията (Robert Robinson, Ecclesiastical Researches, p. 126).

Единството на Духа и закона в ранните петдесятни движения

В служението на ранната църква законът има не по-малко значение, отколкото приемането на Святия Дух и духовните дарби. Самият апостол Павел в посланието към римляните обяснява, че вярата утвърждава закона:

"Тогава, чрез вяра разваляме ли закон? Да не бъде! Но утвърждаваме закон." (Римляни 3:31)

Като неразделна част от моралния закон - десетте заповеди - апостолите и ранната църква пазят четвъртата заповед и освещават съботния ден, както потвърждава и апостол Павел в посланието към Евреите:

"Следователно, за Божиите люде остава една съботна почивка" (Евреи 4:9)

През втори век в някои църкви християните започват да почиват в неделния ден, както се вижда и от съчинението на Тертулиан "За молитвата". Това води началото си най-вече от римската църква, която по това време вече е наричана от някои "католическа". През II век в католическата църква започва да господства виждането, че съботата е отменена от Христос. Преди обръщането си към монтанистите, което става около 208 г., Тертулиан е запознат само с католическите представи. Затова около 196 г. в съчинението си "Против Евреите" той твърди, че Христос е отменил съботата.

Има основания да смятаме, че петдесятното движение на монтанистите не е повлияно от католическите нововъведения и продължава да освещава съботния ден. Защото след присъединяването си към монтанистите Тертулиан никъде вече не говори за неделята. Още повече, че самият той напълно променя своето виждане за съботата. В 4-та книга, глава 12-та на съчинението "Против Маркион", писано около 215 г., той

защитава Христовото учение за съботата като неотменима заповед от закона, който Исус дойде не да наруши, а да изпълни:

"Христос изобщо не е отменял съботата - чрез нея Той спазваше закона. В единия случай Той направи нещо полезно за живота на учениците Си, като им позволи да се подкрепят с храна когато бяха огладнели, а във втория - изцели изсъхналата ръка; и в двата случая чрез делата си потвърди Своите думи: "не съм дошъл да разруша закона, но да го изпълня". [Tertullian, Against Marcion, Book 4, Chapter 12](#)

Тертулиан разяснява самия смисъл на съботния ден - святостта на съботата не забранява да се върши добро в съботен ден, а напротив - добрите дела още повече спомагат за неговото осветяване:

"Защото и в този случай Той изпълни закона, като изтълкува неговите условия. При това Той постави в добра светлина различни видове дела, като правеше това, което според закона не нарушава святостта на съботата, и така чрез Своите благодетелни постъпки придаде още по-голяма святост на съботния ден, който отначало беше осветен чрез благословието на Отца." [Пак там](#)

Християните от петдесетните движения през II и III век добре разбират, че духовните дарби загубват смисъла си без пазенето на закона и високата нравствена чистота. Монтанистите подчертават значението на поста като духовно оръжие, неотделимо от духовните дарби. Тертулиан пише в съчинението си "За поста":

"Новите пророчества се отхвърлят не защото се смята, че Монтан, Прискила и Максимила проповядват друг Бог, нито че разделят Исус Христос от Бога, нито че променят някое правило на вярата и надеждата, а защото те ясно проповядват по-често постене..." [Tertullian, On Fasting, Chapter 1](#)

Също и новационистите решително застават за по-чист и свят живот във вярата, против безпрепятственото нахлуване в църквата на тежки и смъртни грехове - идолопоклонство, убийства, прелюбодейства и разврат. Както отбелязва Евлогий, новационистите отказват да се покланят на мъртъвци - по тяхно време това идолослужение вече е въведено в католическата църква ([Novatian and Novatianism, The Catholic Encyclopedia](#)). Ето какво разбираме от продължението на сократовия разказ за писмата на Новациан:

"Получавайки такива писма, обществата в различните провинции, до които писмата бяха адресирани, постъпваха различно, според своите предразположения и мнения. Той настояваше да не допускат до святите тайнства хора, които са извършили смъртни грехове. На някои това се стори жестока и немилостива позиция, а други я приеха като истинна и спомагаща за подържането на дисциплината и съдействаща за по-голямо посвещение." [Socrates Scholasticus, Ecclesiastical History, Book 4, chapter 28](#)

Падналата човешка природа възприема тази строгост към греха като ненужна, поради което ръководителите на "свободната" линия в римската църква начело с Корнелий започват борба против новационистите, с цел да се премахнат препятствията пред нахлуването на греховете в църквата, както по-нататък ни уведомява Сократ:

"В разгара на увещанията по този въпрос Корнелий изпрати свои писма, в които обеща снизхождение към виновните... Тези, които намираха удоволствие в греха, окуражени даденото им по този начин позволение, използваша случая, за да се отдадат на всякакъв вид престъпления." [Пак там](#)

Обаче съветите на Новациан са приети и изпълнявани с радост от искрените последователи на Христа. Реформаторското течение намира широк прием във Фригия - родината на монтанистите, където двете движения се сливат в обща борба за чистотата на вярата:

"Но пафлагонците и фригийците не са склонни към нито един от тези пороци. Гладиаторските циркове и театралните представления не се ценят от тях и до ден днешен. По тази причина, според мен, тези хора, както и всички останали с подобен характер, веднага приеха писмата на Новациан. Те смятат разврата и прелюбодейството за отвратителни престъпления. Добре е известно, че по лицето на Земята няма друг народ, който по-строго да владее своите страсти, както фригийците и пафлагонците. Мисля, че същите причини са ръководели хората на Запад, които последваха Новациан." [Пак там](#)

Средните векове

От V век до времето на Реформацията са запазени малко свидетелства за духовни дарби и езици. Сред тях се споменава за:

Английският историк Беде (673 - 735) споменава за монах с дарба на езици (Bede, A History of the English Church and People, p. 250-253);

Християнският проповедник Антоний от Падуа (1195 - 1231), с дарби на езици и видения;

Испанският проповедник Винсент Ферер (1350 - 1419) има дар на езици и пророчества (Annales Minorum seu trium ordinum a S. Francisco institutorum (Florence, 1931), II, 191; Acta sanctorum, Catholic Source, April I, 498f., 525).

През средните векове в западния свят започва да господства папството, което не само скрива Библията от Божия народ, но и открито се обявява против духовните дарби. В началото на VII век папа Григорий I, смятан от католиците за "една от най-забележителните фигури в църковната история" ([The Catholic Encyclopedia](#)) и наричан от тях "Григорий велики", с човешката си мъдрост отрича действията на Святия Дух и ги обявява за отживелица. В своята книга "Четиридесет евангелски проповеди", написана около 600 г., той коментира думите на Исус в Марк 16:17 "И тия знамения ще придружават повярвалите: в Мое име бесове ще изгонват, нови езици ще говорят":

"Ако нямате тези знамения, братя мои, това означава ли, че не вярвате? Тъкмо обратното, те бяха необходими за началните дни на църквата, когато вярата се нуждаеше от чудеса и нежни грижи, за да порасне; също както когато садим храсти ги поливаме, докато се хванат, но след като пуснат корени, преставаме да ги поливаме."

Григорий I въвежда в заблуждение целия католически свят, като отрича белега на кръщението със Святия Дух и дара на езиците и го приравнява с човешките думи:

"Така и всички вярващи, които оставят светските думи на стария живот и говорят за свети тайни, и с най-голямо старание преповтарят думи на хвала и слава за своя Създател, това не е ли говорене на езици?"

Gregory the Great, Forty Gospel Homilies, 2, 29; виж [On the Internal Character of the Ecclesiastical Miracles](#)

Реформацията

С разгръщането на Реформацията през XVI век, разпространението на духовните дарби започва значително да нараства. Основните причини за това са извоюваната

свобода на вярата и възроденият стремеж към изучаването на Библията и духовните опитности.

Анабаптисти

Много анабаптисти разбират необходимостта от кръщение със Святия Дух, както и че езиците са белег на това кръщение. Движението на анабаптистите възниква в началото на XVI век и съществува и досега. Един от първите предводители на тези реформатори в Холандия е Мено Симонс. Около 1550 г. той пише в своето съчинение "Трактат за християнското кръщение":

"Ясно ни е показано, че Петър заповяда да бъдат кръстени само тези, които получиха Святия Дух, които говореха на езици и славеха Бога, и то се отнася само за повярвалите, а не за непълнолетни деца." (Menno Simons, Treatise on Christian Baptism, p. 27)

Анабаптистите се стремят към възстановяване на апостолския начин на служение, кръщаването само на вярващи хора, а не на бебета, пълно разделяне на църквата и държавата, осъждат богатството и социалното неравенство.

Камизарди

Камизардите, наричани още "френските пророци от Севен", живеят в Севенските планини - планинска верига в Южна Франция, в която те се крият от преследванията на католиците. През 1685 френският крал Луи XIV започва голямо гонение срещу християните, за да ги накара принудително да приемат католическата религия. Селяните от севенските планини подеват борба в защита на Христовото учение. Тези доблестни борци за свобода, наследили вярата и смелостта на Жана д'Арк, са наречени "камизарди", което означава "носеци бели ризи". Техните молитви са придружени от духовни дарби, говорене на езици и много пророчества.

През 1688 г. 12-годишният син на селянина Алмед получава пророчески дар. Свещеникът от местната католическа черква казва на бащата да започне да бие сина си и да го накара да пости, за да спре да пророкува. Бащата изпълнява заръката, но не успява да спре пророчествата. Само след няколко дни самият той получава същия дар с пророчески откровения. За кратко време хиляди християни получават дар на пророчество или езици. Севенските пророци често получават видения и пророкуват на перфектен френски език, въпреки, че знаят да говорят само на местния диалект "патоа". Често имат песни от Духа. "Само преди няколко години възникна мощно свидетелство за Исус, събудено чрез пряко просветление" - пише през 1708 г. Джон Лейси, свидетел на тези събития (John Lacy, A Cry from the Desert, pp. v-vi)

Предводители на камизардите са 20-годишният Жан Кавалие и 25-годишният Ролан Лапорт. През 1878 г. известният шотландски историк Джеймс Уайли в своята книга "История на протестантизма" пише за камизардите: "Доведени до отчаяние и измъчвани до лудост от безбройните жестокости, несправедливости и подлости на правителството, те се оставиха да бъдат водени от хора, произлезли отсред самите тях, зачитани като пророци. Селяните от Виваре и Лангедок се вдигнаха на въоръжена борба срещу кралските войски. Невежи във военното изкуство и снабдени само с оръжията, взети от враговете им, те се скриха сред горите и канарите на своите планини и продадоха живота си много скъпо." [James Wylie, The History of Protestantism, Vol. 3, book 22](#)

Камизардите успяват да устоят в няколко сражения срещу многократно превъзхождащата ги сила. По време на гоненията движението се разпространява и в Англия.

Много още може да се каже за духовните дарби, разпространени сред различни реформаторски групи и течения през XVII и XVIII век, сред които се открояват квакери, янсенити, пиетисти, моравски братя, методисти и много други. Но особено голямо е петдесятното съживление в Англия след 1830 г., когато будният християнски проповедник Едуард Ирвинг се бори за възраждане на духовните дарби сред християните.

Едуард Ирвинг: голямо петдесятно съживление през XIX век

Едуард Ирвинг се ражда през 1792 г. в шотландския град Анан. Завършва университета в Единбург и става учител. През 1822 г. се премества в Лондон, където е поканен да бъде проповедник в християнската общност "Каледония". Ирвинг е талантилив проповедник и оказва голямо въздействие върху своите слушатели. Само за девет месеца след началото на неговата служба броят на хората, посещаващи църквата, нараства 20 пъти - от 50 на над 1000. Те не могат да се поберат в сградата, която е предназначена за 500 човека, което ги принуждава през 1824 г. да се преместят в по-голяма сграда, която се намира на Регентския площад. Много от посетителите на проповедите на Регентския площад са известни за времето си личности. Редовно идват хора от парламента, писатели, банкери и нерядко видни религиозни водачи на Великобритания.

В проповедите си Ирвинг често подчертава, че Исус изпрати учениците Си да проповядват без да имат пари в себе си и изпълнени със силата на Духа. Той казва, че Исус успя да устои на всички вражески изкушения поради това, че беше изпълнен със Святия Дух.

"А Исус, пълен със Святия Дух, когато се върна от Йордан се водеше от Духа из пустинята четиридесет дена" (Лука 4:1)

Въпреки доказателствата от Библията, официалните водачи на църквата не отхвърлят тези прозрения на Ирвинг и го обявяват за еретик.

В своите изследвания на Библията Ирвинг открива, че християните трябва да бъдат кръстени със Святия Дух, и че белегът на това кръщение е говоренето на езици. През 1830 г. той среща хора от Глазгоу, Шотландия, които имат пророчески дар и говорят на езици. Това още повече го убеждава да проповядва посланието за езиците като белег. Ирвинг стига до идеята, че духовните дарби с техните външни белези трябва да бъдат възстановени в църквата.

Всичко това противоречи на официално приетите разбирания от презвитерианската църква, според които външните знаци на духовна сила са престанали след смъртта на апостолите, след което кръщението със Святия Дух дава само вътрешно очистване. Поради това през 1830 г. Ирвинг формално е изключен от презвитерианската църква.

По това време Ирвинг започва да провежда събрания, посветени специално на молитва за кръщение със Святия Дух. Скоро говоренето на езици и тълкуването на езици стават реално духовно преживяване. За да поддържа реда, Ирвинг настоява хората да спират говоренето на езици в неделя, когато служението е по-официално. Но на

неделната служба на 30 октомври 1831 г. една жена получава много силен подтик да се моли на език. За да се подчини на реда, тя излиза в коридора. Малко след това друга жена чувства същия подтик и излиза на улицата. Това убеждава Ирвинг, че говоренето на езици трябва да се разреши и по време на неделните служения. Тук вече търпението на висшестоящите над него църковни водачи прелива - тези прояви са толкова непоносими за тях, че те настояват пред презвитера на Лондон да забрани на Ирвинг да проповядва.

И наистина, на 26 април 1832 г. презвитерът на Лондон обявява Ирвинг за нарушител на църковната дисциплина и виновник за изкривявания в църковното учение. В петък на 4 май 1832 г. хората, които се събират за служение намират вратата на сградата заключена. Обаче това ни най-малко не изплашва Ирвинг и съратниците му. Те веднага намират друга зала, която взимат под наем, и само след два дена в нея се събират на служение 800 човека. Движението продължава да се развива. Ирвинг не става водач на движението, а се отдава на проповядване.

Ирвинг особено се интересува от пророческия дар. Самият има пророчески дар и пророкува, че ще има голямо изливане на Святия Дух поради скорошното пришествие на Христа, и че евреите трябва да се завърнат в собствената си земя. Проповедникът вярва, че пришествието предстои много скоро.

През 1834 г. Ирвинг се разболява от туберкулоза и умира на 42 годишна възраст.

Движението, започнато от Ирвинг, се разпространява и в Америка, Германия, Франция и Швейцария. Идеите за духовно обновление постепенно си пробиват път през втората половина на 19 век, особено в средите на методизма.

Чарлз Парам: раждане на съвременното петдесятно движение

Най-силния тласък за съвременните петдесятни движения се появява на първия ден от ХХ век - 1 януари 1901 г. Тогава Святия Дух се излива с голяма сила сред една малка група християни в Съединените щати - в град Топека, Канзас. Проповедник на тези хора е Чарлз Парам.

Чарлз Парам се ражда през 1873 г. в Мускатайн, Айова. Майка му умира когато Чарлз е на 12 години. Той се обръща към Христа още 13-годишен на едно събиране, водено от конгрешански проповедник. По-късно, вече 16-годишен, той ръководи неделно училище и християнски събирания. Работата си за Христа преследва с по-голяма енергия, отколкото училището. В един момент желанието му да учи медицина надделява и той изоставя духовната нива, за да се отдаде на учение. Но едно изцеление чрез молитва на деформиран крак го убеждава да се върне към проповядване. Още 19-годишен, Парам става проповедник в методистката църква в Еудора, Канзас. През следващите няколко години се отдава на проповедническа работа, като провежда събрания в много градове и села на Канзас.

По това време Чарлз среща Сара Тисълтуейт, вярваща девойка, посещаваща групи на квакери. Четири години по-късно тя става негова жена и вярна помощничка в трудовете за Христа до края на живота му. През 1897 г. се ражда първото им дете. След неговото изцеление Чарлз решава по-активно да проповядва изцеление чрез Духа. Изцеленията по време на неговите проповеди са толкова много, че служението му става известно и негови приятели от град Топека го поканват да дойде в техния град и да се моли за болните. Така през 1898 г. семейството се премества в Топека, където Парам, с

помощта на своите приятели, основава дом за изцеление наречен "Ветил". В дома те приемат хора, търсещи изцеление, търсят подслон за сирачета и работа за безработни. Понеже работата върви успешно, през 1900 г. основават библейско училище "Ветил".

В края на декември 1900 г. Парам дава задача на учениците във "Ветил" да търсят в Библията "дали има знак за кръщението със Святия Дух, който да е толкова очевиден, че да не остава никакво съмнение за кръщението" (Parham, Sarah, Life of Charles F. Parham founder of the Apostolic Faith Movement, 1930, p. 58). На 31 декември се събират 40 ученика, които в присъствието на 75 гости разказват за изследванията си. Всички са изумени когато разбират, че са стигнали до един и същ извод: според Библията белегът за кръщение със Святия Дух е говоренето на езици.

След това вълнуващо откритие, всички - дори и децата - усещат присъствието на висша сила. Малко след 12 ч. на 1 януари 1901 г. - часове след раждането на новия 20-ти век - ученичката Агнес Озмън помолва Парам да положи ръце на нея. Тогава тя започва да се моли на език. Два дни по-късно много други хора, включително Чарлз Парам и неговото семейство, преживяват същата славна опитност. Новината за събитието бързо обикаля цяла Америка чрез вестниците. Започват молитвени събрания в Канзас сити и други градове на щата.

През лятото на 1901 г., без знанието на Парам, сградата на колежа е продадена и той се премества със семейството си в Канзас сити. Година по-късно Парам описва изливането на Святия Дух в Топека в първата своя книга "Глас, който вика в пустинята".

Парам неуморно проповядва новото петдесятно послание. Голямо духовно съживление настъпва през 1904 г., когато се провеждат събрания в град Галена, Канзас. Всеки ден има по две събрания, на които стотици хора се обръщат към Бога и се кръщават със Святия Дух, а над хиляда са изцелени от разни болести. Вестниците разгласяват навсякъде вестта за изцеленията и "мощния Дух" на петдесятните събрания. Не по-малко вълнуващо е последвалото съживление в Бакстър Спрингс, за което през 1947 г. Франк Евърт пише в своята книга "Явлението на петдесятницата": "На голямото събиране в Бакстър Спрингс идваха болни от стотици мили, и всеки, който вярваше, се изцеляваше чрез чудо. Всичко, което е ставало в ранната християнска църква, ставаше и тук. Много хора казваха, че денят на петдесятницата се повтаря отново на всяко събрание." (Ewart, F. J., Phenomenon of Pentecost, 1947, p. 63).

Благовестването на Парам и неговите съработници има голям резултат и хиляди хора приемат петдесятното послание. Но още по-масово разпространение то придобива след събитията на улица "Азуса" в най-големия град на западните щати Лос Анджелис. Пионер на петдесятния взрив на улица "Азуса" е негърският проповедник Уилям Сиймор.

Уилям Сиймор се ражда през 1870 г. в град Кентървил, Луизиана. Родителите му са бивши роби. Като юноша приема християнството и е кръстен в баптистка църква. Още тогава има дар на видения и сънища. На 25-годишна възраст се заразява от едра шарка и ослепява с едното око. През 1900 г. се премества в Цинцинати, където се присъединява към реформаторската "Божия църква", в която приема идеята за "второто благословение".

Важен момент от живота му е 1903 г., когато се премества в Хюстън, Тексас, и се запознава с Чарлз Парам. Сиймор започва да посещава библейското училище, което Парам основава в Хюстън. Унизителна пречка за учението му са тогавашните закони на щата, според които на негрите се забранява да седят в една класна стая с бели. За да реши този проблем, Парам казва на Сиймор да седи в съседната стая и да слуша през

ключалката. На тези проповеди Сиймор прима учението за кръщение със Святия Дух с белега на езиците.

През 1906 г., с подкрепата на Парам, Сиймор заминава за Лос Анджелис като помощник на проповедничката Джулия Хъткинс в "Църквата на Святостта". Започвайки от словото в Деяния на апостолите 2:4 - "И те всички се изпълниха със Святия Дух и почнаха да говорят чужди езици, според както Духът им даваше способност да говорят" - Сиймор проповядва новата, петдесятна доктрина. Джулия Хъткинс отрича тази доктрина и му забранява да проповядва. След като прекарва един месец в пост и молитва, самият той получава кръщение със Святия Дух и говори на език.

Изгонен от "Църквата на святостта", Сиймор започва да търси сграда в Лос Анджелис, където да продължи проповедническата си работа. Успява да открие една стара, изоставена сграда на Африканската методистка църква, която се намира на улица "Азуса". По това време сградата се използва за склад и конюшня. Сиймор и неговите приятели негри почистват цялата сграда и поставят пейки за сядане. Така през април 1906 г. започват проповедите в тази новосформирана общност, която е наречена "Апостолска мисия на вярата".

Това, което става на улица "Азуса" през следващите три години, променя историята на християнството през XX век. В малката постройка, на площ от 200 квадратни метра, се натъпкват над 600 човека, а стотици други стоят отвън, опитвайки се да чуят или видят нещо през прозорците. Въпреки, че вестниците са изпълнени с подигравки и цинизми за тези събирания, те предизвикват голям интерес сред вярващи хора не само от Лос Анджелис, но и от цялата страна. Хиляди хора от всички щати идват на "Азуса" и получават кръщението със Святия Дух. Случва се цели общества да дойдат на "Азуса", а предишните им места за събиране да опустеят. Постепенно белите хора стават по-голяма част от присъстващите. Освен проповядването на Исус се отправя и послание за равенство и помирение на расите. Бели и негри работят заедно под ръководството на негър-проповедник, което в онези дни е нещо нечувано. Това накара известния християнски мисионер Франк Бартълмен да заяви: "На улица Азуса цветната линия, разделяща хората на бели и черни, беше отмиа чрез кръвта на Христа". Сиймор мечтае на "Азуса" да се създаде нова църква, която да сrine стените на расовото, етническо и деноминационно разделение.

Обаче голямата благодат изливана от Духа на улица "Азуса" често е превръщана във викове и "изпадане в транс". По принцип това са характерни неща за служението на негърските християнски общности по онова време. Но на "Азуса" няма никакъв ред в служенията, защото се смята, че "Святият Дух управлява". Това става едно шумно място, където служенията продължават и през нощта. В заслепението на радостта от получената благодат вярващите на "Азуса" неусетно пренебрегват реда, скромността и закона - едната от двете заветни истини. Затова и не е чудно, че Сиймор е спял с едното око. Когато през октомври 1906 г. Чарлз Парам посещава улица "Азуса", той е ужасен от това, което вижда, и до края на живота си го нарича "проституиране с духовната сила".

Движението на "Азуса" има огромно значение за разпространението на петдесятното учение в Америка и в целия свят. Водачи на християнски общества от различни краища на Съединените щати идват на "Азуса", приемат петдесятното учение и го разнасят из страната. Особено известни са Гастон Кашвил от Северна Каролина, който разпространява петдесятното послание сред "Църквите на святостта" в южните щати, Чарлз Масон, водач на "Петдесятно паство", което сега е най-голямата негърска

петдесятна деноминация в Америка, и Уилиам Дърам от Чикаго, който през 1914 основава най-голямото петдесятно общество в наше време - "Асамблеи на Бога". След годините на бурно развитие между 1906 и 1909 г., на улица "Азуса" остава само една квартална група от вярващи.

В днешно време петдесятното движение има над 200 милиона членове в целия свят.

Литература:

Съчинения на християнски писатели

[Christian Classics Etherial Library](#)

История на петдесятното движение

[The Origins of the Pentecostal Movement](#)

[Pentecost in Church History](#)

Тертулиан и монтанисти

[The Tertullian Home Page](#)

[Montanism: Heresy Or Healthy Revival](#)

[Montanism, in Philip Schaff, History of the Christian Church](#)

Камизарди

[James Wylie, The History of Protestantism, Vol. 3, book 22](#)

John Lacy, A Cry from the Desert, London, 1708

Едуард Ирвинг

[Edward Irwing - A Charismatic Pioneer](#)

[Edward Irwing](#)

Чарлз Парам и съвременно петдесятно движение

[Alex Bills, The Houston Connection](#)

Goff, J.R. Jr. (1988). Fields white unto harvest: Charles F. Parham and the missionary origins of Pentecostalism. Fayetteville, AR: University of Arkansas Press.

Ewart, F J. (1979). Phenomenon of Pentecost, 2nd ed. (Original published in 1947)

Parham, Sarah (1977). Life of Charles F. Parham founder of the Apostolic Faith Movement. Reprint, originally published 1930.

[William Seymour, Christianity Today](#)